

ŞARTLA TAHLİYE

İlhan AKBULUT(*)

Giriş

Modern Ceza Hukuklarının hepsinde, işlenen her suçun karşılığı olarak belirlenmiş bir ceza vardır. Amaç kişiyi uslandırmak, eğitmek ve topluma yeniden kazandırmaktır. Tabii bunun için kişinin infaz kurumlarında kalarak cezasını çekmesi gerekmektedir. Ancak bazı hallerde, kişi ceza süresi dolmadan uslanma eğilimi gösterebilir. Bu durumdaki hükümlüyü cezaevinde tutmaya devam etmek onun için bir işkence olur. Cezadan beklenen amacı yakalamışken, amacın dışında sonuçlar elde etmemizi sağlar.

İşte şartla tahliye, uslanma eğilimi gösteren hükümlüyü cezaevinde tutmanın faydasız olacağı düşüncesiyle ortaya atılmış bir kurumdur. İnfaz sisteminin bir tamamlayıcısı olarak ilk defa 19. yüzyıl başlarında İngiltere'de uygulanmış, 1926 tarihinde de Türk Ceza Yasası ile hukukumuzda girmiştir.

Şartla tahliye, hükümlüyü 2 yönden kontrol altında tutar: Birincisi, şartla tahliye ümidi ile yaşayan hükümlü, cezaevi kuralları ve disiplinine uyma konusunda isteklidir. Bunu zevkle ve ümitle yapar. İkincisi, şartla tahliye edildikten sonra hükümlü tekrar cezaevine dönmek korkusu altında olduğundan hal ve hareketlerine dikkat ederek, kanunlara özenle uyarak yaşamını idame ettirmeye çalışır.

1. Tanımı ve Hukukî Niteliği

Modern ceza hukukunda, cezanın infazını tamamlayan bir müessese olarak yer alan şartla salıverilme, gerek Türk Ceza Kanunu'nda, gerekse 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'da düzenlenerek mevzuatımıza girmiş bir kurumdur.

(*) Dr. İlhan Akbulut

Şartla salıverilme, mahkûm edildiği hürriyeti bağlayıcı cezalardan kanunun gösterdiği bir kısmını iyi hal ile ve kurallara tam uyarak geçirmiş bulunan mahkûmun, konulmuş olan şartlara her bakımdan riayet etmediği takdirde geri alınması şartı ile, mahkûmiyet süresini tamamiyle bitirmeden, merciince alınacak bir kararla salıverilmesini ve böylece serbest hayata dönmesini ya da bu hayata geçişinin kolaylaştırılmasını sağlayan bir kurumdur¹.

Şartla tahliye, ilmi yönden, infaz sisteminin lüzumlu bir tamamlayıcısıdır. Aynı zamanda cezanın suçlunun kişiliğine uydurulması ilkesinin infaz aşamasına ve hattâ infazdan sonraki döneme ilişkin bir bölümünü teşkil etmektedir².

Mahkûmun almış olduğu hürriyeti bağlayıcı cezayı çekmiş sayılması için ceza süresinin bitimine kadar cezaevinde kalıp hiçbir şarta bağlı kalmaksızın tahliye edilmesi mi uygundur, yoksa cezasının belli bir süresini iyi hal ile geçirdikten sonra şarta bağlı olarak (bir suç işlememesi) tahliye edilmesi mi mahkûmun lehinedir?

Şartla Tahliyenin lehinde ve aleyhinde fikirler tarih boyunca süregelmiştir. Bu müessesenin karşısında olanlar, müessesenin niteliğinden çok uygulamada görülen aksaklıklara karşı çıkmaktadırlar. Bu grupta bulunan yazarlar şartla tahliye müessesesinin dikkatsiz ve gereksiz uygulanmasının cezaevinde belirli bir süre geçiren mahkûmlar hakkında uygulanmasının bu hukuki kurumu rutin haline getireceğini ve dolayısıyla müessesenin anlam ve amacından sapılarak zarar verici bir hale geleceğini savunurlar. Mahkûmlardan hangisinin ne zaman tahliye edileceğinin dikkatle tayin edilmesi gerekir. Aksi takdirde mahkûmların tahliyesinden çıkması tabii olan zorluklar çok daha fazla olarak meydana gelir.

Şartla tahliyenin lehinde fikir ileri sürenler, şartla tahliyenin ne şekilde yararlı bir kurum olduğunu şu şekilde sıralamaktadırlar:

– Şartla salıverilme, cezaevine giren mahkûmun iyi halini teşvik ile onu cesaretlendirir. Adeta ona hürriyetin çiraklığını yapmış olur³. Bu sebeple, bu müesseseye "hazırlayıcı tahliye" ismini verenler de vardır⁴.

– Bu müessese ile cezaevinin anahtarının mahkûmun eline verilmiş bulunduğunu söylemekte hata yoktur; cezaevine dönmek korkusu, bu durumda bulu-

1. DÖNMEZER, S. - ERMAN, S., Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, III. Cilt, 10. Bası, İstanbul 1985, s. 81.

2. ÇAĞLAYAN, M. M., Yargıtay İçtihatlarının Işığı Altında Şartla Salıverilme Üzerinde Bir İzah Denemesi, Adalet Dergisi, Sayı: 5-6, 1979, s. 297.

3. DÖNMEZER, S. - ERMAN, S. age. s. 83.

4. EREM, F., Türk Ceza Hukuku, Cilt 1, Genel Hükümler, 8. Baskı, s. 904.

nan mahkûmu iyi halde devama zorlar, bu itibarla müessese hem uslandırıcı, hem de suçlunun sosyal hayata uyumunu ve iadesini sağlayıcı olumlu bir araç teşkil eder.

– Şartla salıverilme cezaevleri içinde disiplin ve düzenin korunması hususunda yardımcı bir araçtır. İyi hal gösterdiğinde, şartla salıverileceğini bilen kişi, cezaevindeki hareketlerine daha bir dikkat ve itina gösterir.

– Şartla tahliye mahkûmun cezaevinde kalacağı süreyi kısalttığı için, Devlet açısından tasarrufu sağlayıcı bir araçtır⁵.

– Hakimin tayin ettiği cezadan daha kısa bir zamanda uslanan mahkûmu cezaevinde tutmak, cezaların ıslah gayesine de ters düşer. Bu durumdaki mahkûmu, bir an önce salıvermekle, cezaevindeki olumsuz psikolojiden kurtulması sağlanmış olur. Dışarıda daha verimli çalışarak hem kendilerine, hem de topluma katkıları sağlanmış olur.

Aleyhindeki bazı eleştirilere rağmen, şartla salıverilme, çağdaş ceza hukukunun infaz kısmında tartışılmaz öneme ve faydaya sahip bir kurumdur. Kaldı ki, aleyhindeki fikirler, bu müessesenin niteliğinde değil, uygulamanın teori ile bağdaşmadığı noktasında toplanmaktadır. Çok gerekli bir kurum olarak bütün ülke mevzuatlarında yer almıştır.

2. Şartla Tahliye Bir Hak mı, Yoksa Bir Atıfet mi?

Şartla Tahliyenin, hükümlü için bir hak mı, yoksa bir atıfet mi olduğu hususu, doktrinde tartışma konusu olmuştur. Müessesenin sadece bir lütuf olduğu fikrinde bulunanlar, hükümlünün bunu reddetmek hakkına sahip olduğunu öne sürerler⁶.

DÖNMEZER-ERMAN'a göre, şartla salıverilme, kamu yararının benimsenmesini zorunlu kıldığı bir tedbirdir; bir hak konusudur. Bu nedenle, buna liyakat gösteren mahkûm bu hakkından vazgeçemez⁷.

Başka bir anlayışa göre ise, şartla salıverilme, hükümlü için ne hak, ne de atıfettir. Cezanın bir infaz şeklinden ibarettir. Bu nedenle de, hükümlünün isteği

5. DÖNMEZER, S. - ERMAN, S., age., s. 84.

6. ÇAĞLAYAN, M. M., Yargıtay İçtihatlarının Işığı Altında Şartla Salıverilme Üzerinde Bir İzah Denemesi, Adalet Dergisi, Sayı: 5-6, 1979, s. 298.

7. DÖNMEZER, S. - ERMAN, S., age. s. 83.

olmadan da re'sen uygulanabilmelidir. 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunda bu anlayıştan esinlenerek 19. maddesinde "talepleri olmasa dahi..." ibaresine yer vermiştir.

Bizce, Şartla salıverilme, taliki şarta bağlı olarak yapılan bir infaz şeklidir. Bu nedenle niteliği atıfet olarak değerlendirilemez. Ceza infaz kurumlarınca şartları gerçekleştiği takdirde zorunlu olarak uygulanması gereken bir kurumdur. Hükümlüye verilmiş bir hak olarak da nitelendirilemez. Zira bu durumda, bu hakkı kullanıp kullanmama yetkisi hak sahibine bırakılmış olacağından hakkını kullanmak istemeyen kişi için, şartları gerçekleşmiş olsa bile, bu işlem uygulanamayacaktır. Ceza infaz kurumlarının ve yetkili mahkemenin şartla salıverilme süresi gelen kişiyi, şartla salıvermeden önce hakkını kullanmak isteyip istemediklerini sormaları gerekir. Keza, şartla tahliye süresi geldiği ve diğer şartları da gerçekleştiği halde şartla tahliye edilmeyen hükümlü hakkının yerine getirilmesini yetkili makamlardan isteyebilecektir.

Bu nedenlerden ötürü, şartla tahliyenin infazın bir şekli olduğu ve şartları gerçekleştiğinde mutlaka uygulanması gerekli bir müessese olduğu kanaatindeyiz. Nasıl ki, mahkeme tarafından verilen mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra, hükümlü, cezasını çekmek üzere cezaevine götürülüyorsa, cezaevindeyken iyi hal gösteren ve belli süreleri geçiren mahkûmun şartla tahliye edilmesi gerekir. Bu anlamda şartla tahliye cezanın infazı sırasında "ferdileştirme" aracıdır. Taliki şart gerçekleştiğinde, hükümlü cezasını çekmiş sayılacak ve Devlet ile arasındaki infaz ilişkisi de ortadan kalkmış olacaktır. Şart gerçekleşmeyip, fail deneme süresi içinde şartlara uymaz veya yeni bir suç işlerse, dışarıda geçen süre hükümlülük süresine sayılmakla beraber infaz edilmemiş kısmın çektirilmesi için ceza infaz kurumuna alınacaktır. Hükümlü ile Devlet arasındaki infaz ilişkisi devam ettiği için cezanın infazı artık kurum içinde değil, kurum dışında yapılmaktadır⁸.

3. Tüm Sanıklar Şartla Salıverilmeden Yararlanabilir mi?

Bu soruya net bir şekilde evet demek mümkündür. Ancak, cezaevinde yatan suçluların bu kurumdan yararlanabilmeleri birtakım şartların gerçekleşmesine bağlıdır. Bu şartları taşımayanların şartla tahliyeleri sözkonusu olamaz. Bu

8. ÖNDER, Ayhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1992, s. 725.

şartları şu şekilde özetleyebiliriz: Şartla salıvermenin gerçekleşebilmesi için, hükümlünün hürriyeti bağlayıcı cezasının belirli bir kısmının ceza infaz kurumunda çektirilmiş olması gerekir. Bundan maksat, hükümlü, cezanın acı ve ızdırap veren yönünü cezaevinde kalarak hissetmiş olmalıdır. Hükümlünün cezaevinde kalacağı asgari süreyi her ülke kendi koşullarına göre belirlemiş bulunmaktadır. Hukukumuzda bu süre, mutlak ve sabit bir şekilde belirlenmiş olmayıp, bazı özel ve istisnai hallerde nazarı itibara alınarak belli oranlar şeklinde tespit edilmiştir. Fakat bu oranlar bütün hükümlüler hakkında geçerli olup, yerli-yabancı, kadın-erkek hükümlü gibi bir ayırım yapılmaz. Kanunumuz, şartla salıvermeye tabi tutulacak hürriyeti bağlayıcı cezaları değişik kısımlara ayırmış ve şartlarını da ayrı ayrı belirlemiştir.

647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 3506 Sayılı Kanunla değişik 19. maddesine göre;

a) Uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkûm olanlar, buldukları cezaevinde hükümlülük süresinin 1/2'sini iyi hal ile geçirince şartla salıverilebilirler.

b) Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkûm olanlar da cezalarının yarısını çektikten sonra şartla serbest bırakılabilirler. Ancak, çok kısa süreli mahkûmiyet halinde mahkûmun iyi hal gösterdiğine dair cezaevi komisyonunun kararını alabilmek fiilen pek mümkün olamayacağından bu tür kısa süreli mahkûmiyetlerde, şartla salıverilme müessesesini işletmek, müessesenin amacıyla bağdaşmaz. Çünkü şartla tahliye, iyi halli hükümlülere tanınmış bir ödüldür⁹. Failin iyi halinin saptanmasıyla uygulamaya geçirilen bir mekanizmadır. Sürenin, iyi halin olup olmadığının anlaşılmasına yetecek kadar uzun olması, şartla salıvermeden beklenen faydaya ulaşılmasını çabuklaştıracaktır. Cezanın kısa süreli olduğu varsayımında, bunun yarısının daha da kısa olacağı düşünülürse, iyi halin tespitinin neye göre belirleneceği meçhuldür.

Ancak kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların infazına bazı özel infaz şekilleri getiren Ceza İnfaz Kanunu'nun 8. maddesine göre, cezaları infaz edilmekte olanlar şartla salıverilme müessesesinden yararlanamazlar. Bu hükümler, yaş veya sıhhi durum sebebiyle cezaları oturdukları yerde infaz edilenler, cezaları hafta sonu infaz edilenler ve cezaları gece infaz rejimi içinde çektirilenlerdir¹⁰

9. AKBULUT, İlhan, Gerekçeli Terörle Mücadele Kanunu ve Açıklaması, İstanbul 1993, s. 152.

10. ÖNDER, Ayhan, age. s. 727.

c) Müebbet ağır hapis cezasına mahkûm edilmiş bulunanlar, mahkûm oldukları cezanın 20 yılını cezaevinde iyi hal ile geçirince şartla salıverilirler.

d) TBMM tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar verilenlerin şartla tahliyeden yararlanabilmeleri için infaz kurumunda geçirmeleri gereken süre 30 yıldır.

e) Tutuklu veya hükümlü iken firar eden veya firara teşebbüs eden veya cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan mahkûm edilmiş olanlar ile disiplin cezası alarak dört defa hücre hapsi cezası almış olanların, şartla tahliyeden yararlanabilmeleri için, uzun ve kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarda, sürenin 2/3'ünü, müebbet ağır hapis cezasında sürenin 25 yılını, TBMM tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar verilenlerin ise 33 yıllarını iyi hâl ile geçirmiş olmaları gerekir.

f) İki defa firar veya firara teşebbüs veya cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan mahkûm edilmiş olan hükümlülerin, ölüm cezalarının infaz edilmesine TBMM tarafından karar verilmişse 36 yıllarını, müebbet ağır hapis cezalarının 28 yıllarını, diğer hürriyeti bağlayıcı cezaların ise 3/4'lük kısmını, iyi hâl olarak çekmiş olmaları şarttır.

Geçirilmesi gereken bu sürelerin hesabında, hükümlünün tutuklu kaldığı günler de gözönünde bulundurulur. Bu arada şartla tahliyenin, hakkındaki mahkûmiyet kararı kesinleşenler için uygulanacağını, mahkûmiyet kararı kesinleşmemiş olanların ya da tutukluların bu kurumdan yararlanamayacağını belirtmek gerekir¹¹.

Kanunumuz, şartla tahliyenin uygulanabilmesi konusunda oldukça esnek davranmış, bunu firar eden veya firara teşebbüs eden ya da cezaevi idaresine karşı ayaklanan mahkûmlar için bile uygulamayı uygun ve yararlı görmüştür.

Hükümlünün durumuna uygun yukarıda yazılı süreleri "iyi hâl" ile geçirmiş olması gerekir. İyi hal, şartla salıverilmenin en esaslı unsurudur. Bu nedenle, büyük bir titizlikle belirlenmesi gerekir. Zamansız bir tahliye çok zararlıdır. Cezaevinde iyi hal, suçlunun geleceği için kesin bir teminat değildir, fakat hiç olmazsa kuvvetli bir emaredir¹².

11. KAVASOĞLU, Ali, Şartla Salıverme ve Aksayan Yanları, Adalet Dergisi, Yıl: 72, Sayı: 6, Kasım-Aralık 1981, s. 900.

12. EREM, Faruk, age. s. 907.

Hükümlünün iyi halinin ne şekilde belirleneceği Ceza İnfaz Kurumları ile tevkifevlerinin yönetimine ve cezaların infazına Dair Tüzük'te gösterilmiştir. Buna göre, hükümlünün maddi ve manevi nitelikleri üzerinde durulmalı, sanat, okul, sağlık, din ve sicil gözlem fişleri incelenmelidir. Kurumda disiplin cezası alıp almadığı, almış ise bu cezanın kaldırılıp kaldırılmadığı, suçlunun gerçek bir pişmanlık ve uslanma hali gösterip göstermediği, itaatsiz, kavgacı, zorba veya daha kötü halleri bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır.

Kanunda yazılı süreleri iyi hâl ile geçiren hükümlü hakkında, cezaevi idaresince hazırlanan mütalâa, müddetname, komisyon kararı ve hüküm özeti ile birlikte, hükümlünün bulunduğu yerdeki hükmü veren mahkeme derecesinde bulunan mahkemeye tevdi edilir. Söz konusu iyi hâl kararını, cezaevi disiplin kurulu verir. Bu kurul, kurumun müdürünün başkanlığı altında öğretmen, tabip, idare memuru, atelye şefi ve başgardiyandan oluşmaktadır.

Hükümlü ile ilgili olumlu mütalâa, mahkeme tarafından incelenir. Mahkeme mütalâayı uygun görürse şartla tahliyeye karar verir ve bu karar derhal yerine getirilir. Mahkeme, cezaevi idaresi tarafından kendine sunulan bu mütalâa ile bağlı değildir. Bu olumlu mütalâaya rağmen, şartla salıvermeye karar vermek zorunda değildir. Ancak bunun gerekçesini kararında göstermek zorundadır (CİK. m. 19/5). Mahkemenin bu red kararına karşı, hükümlü, vekili, kanuni mümessili veya Cumhuriyet Savcısı tarafından acele itiraz yoluna başvurulabilir (CİK. m. 19/6). Talebi kabul eden mahkeme kararına karşı da, müdahil adi itiraz yoluna gidebilir. Ancak CGK, cezaevi komisyonunun şartla salıverme bakımından vermiş olduğu olumsuz karara karşı, adli yargı yoluna başvurulamayacağına karar vermiştir¹³. İdarenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine tabi tutulduğu hukuk devletinde, bu tür bir kararın pek isabetli olduğu söylenemez. CGK kararı kabul edilecek olursa, komisyonun mahkûmun iyi halini kabul ettiği hallerde, mahkemenin bununla ilgili olduğu sonucunu kabul etmek gerekir ki, yerinde olmayan bir sonuçtur¹⁴.

4. Şartla Salıverilen Hükümlünün Konumu

Ceza müddeti doluncaya kadar, şahıs, hükümlü olmaya devam eder. Yalnız cezasını serbest olarak, ceza infaz kurumu dışında çekmektedir. Şartla salıve-

13. CGK. 16.2.1976, E. 1976/8-42, K. 1976/70. YKD. Yıl: 1976, No: 7, s. 1043. Kararda: "cezaevi komisyonlarının kararı idari olup, yargı denetimine tâbi tutulmamıştır" denilmektedir.

14. DÖNMEZER, S. - ERMAN, S. age. s. 108.

rilme, kesin bir tahliye değildir. Hükümlü ceza süresinin bitimine kadar yeni bir suç işlemez ya da kendisine yüklenen şartlara riayet ederse ancak o zaman cezasını çekmiş sayılır. Görüldüğü gibi, hükümlünün tekrar cezaevine dönmesi mümkündür. Bunun için ya ceza süresi dolmadan yeni bir suç işlemiş olması ya da kendisine yüklenen bazı ödevleri yerine getirmekten kaçınmış olması gerekir. Bu ödevler acaba nedir? Hükümlüyü belirli yerlerde oturmaktan yasaklama, yurt dışına çıkışını engelleme, gerekli zamanlarda ihtarların yapılması gibi. Kişinin normal hayatını idame ettirmesini sağlayacak ve ona büyük ölçüde yardımcı olacak gözetim ve kontrol sisteminin, şartla tahliyenin yararlı sonuçlar vermesindeki etkisi gözardı edilemez.

Hukukumuzda, şartla salıverilen kişinin nasıl bir gözetime tabi tutulacağı konusunda herhangi bir hüküm yoktur.

5. Şartla Tahliye Kararının Düşmesi

Şartla salıverilen hükümlü, ceza müddeti dolmadan yeni bir suç işler ya da uyması gereken şartlara uymazsa şartla salıverme kararı düşer. İşlenecek yeni suç nevinin TCK. m. 17'ye göre şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezayı gerektiren kasıtlı bir cürüm olması gereklidir. Demek ki, şartla tahliye kararının geri alınabilmesi için, kasti bir suçun işlenmiş olması, bunun bir cürüm olması ve karşılığında belirtilmiş olan cezanın da hürriyeti bağlayıcı ceza olması gerekir. Geri kalan mahkûmiyet süresi içinde işlenen kasıtlı cürmün hürriyeti bağlayıcı cezası, para cezasına çevrilmiş olursa, esas ceza çevrilen ceza olduğundan, şartla salıverme kararı düşmeyecektir. Bu suçun, süre bitmeden işlenmiş olması yeterlidir. İkinci suça ait mahkûmiyet hükmünün de bu süre içerisinde verilmiş olması gerekmez¹⁵.

DÖNMEZER-ERMAN ise, mahkûmiyet hükmünün de bu süre içerisinde verilmiş olması şartını aramaktadırlar¹⁶. Hükümlünün kalan süresinin, ikinci suçtan dolayı bir mahkûmiyet hükmü verilmesini engelleyecek kadar kısa olması mümkündür. Bu nedenle sadece yeni bir suçun işlenmiş olması, yeterli olmalıdır. Hükümlü kendine duyulan güveni hiçbir şekilde suistimal etmemeli, hiç olmazsa ceza süresi doluncaya kadar, şüphe yaratacak hareketlerden bile kaçınmaya özen göstermelidir. Mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesini beklersek, bu ara-

15. ÖNDER, Ayhan, age., s. 732.

16. DÖNMEZER, S. - ERMAN, S., age. s. 110.

da şartla tahliye kararı, halen yürürlükte olacağından düşme kararının müeyyidesinden yararlanamama sonucu ortaya çıkacaktır.

Düşme kararını kimin vereceği konusuna gelince, düşme kararını şartla salıvermeye karar vermiş olan mahkemenin başkanı tarafından verilecektir. Bunun için C. Savcısının, şartla salıverme kararını veren mahkemeden, geri alma kararının verilmesini istemesi gerekir. Bu istek olmadan ve geri almayı gerektiren şartlar oluşmadan, mahkemenin reisi, geri alma kararı veremez.

Şartla tahliye kararı geri alınınca, tahliye halinde geçen süre, cezaya mahsup edilemez, geri kalan ceza çektirilir. Şartla salıverilmeye esas teşkil eden hükmün infazı ile ilgili olarak bir daha şartla salıvermeden yararlanamaz. Ancak daha sonra işlenen suçtan dolayı hükümlünün şartla salıverilmesine bir engel yoktur.

Hakkında düşme kararı verilen hükümlü, dışarıda geçirdiği süre indirildikten sonra cezasının geri kalan kısmını çekmek üzere tekrar cezaevine gönderilir.

6. Şartla Tahliyenin Hukuki Sonuçları

Şartla salıverme süresinin yeni bir suç işlemeden ya da şartlara tam uyularak geçirilmesi halinde, TCK m. 17/1'e göre, mezkûr ceza icra edilmiş sayılır. İnfaz edilmiş bütün mahkûmiyetlere ait sonuçları meydana getirmekte devam eder.

Şartla salıverilme ile bitirilen mahkûmiyet tecile engel olur. Şartla salıverilme süresi içinde ceza zamanaşımı durur.

Memnu hakların geri verilmesi hususunda süreler, şartla salıverilme süresinin bitiminden itibaren işlemeye başlar¹⁷.

TCK. m. 17/2'ye göre, müebbet ağır hapis cezası alıp da şartla salıverilenler için, artık hükümlülük ömür boyu devam etmemekte, süre 26 yıl üzerinden hesaplanmaktadır. Aynı şekilde TBMM tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler için bu süre 40 yıldır.

17. DÖNMEZER, S. - ERMAN, S. age. s. 109.

Şartla Tahliye İle İlgili Yargıtay Kararları

15.11.1985 (E. 1985/7973, K. 1985/8201) Koşullu salıverme kararının, hükmü veren mahkeme başkanınca koşulları bulunduğu geri alınabileceği gözetilmeden, sanığın geri kalan cezasının çektirilmesine karar verilmesi doğru değildir.

CGK. 6.10.1986 (E. 1986/6-208, K. 1986/422): İkinci suça ilişkin hükümlülük kararının verilip kesinleşmesini beklemeksizin şartlı tahliye kararının geri alınmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

4. CD. 17.12.1986 (E. 1986/9602, K. 1986/10254): Koşullu salıverme kararının, son hükmün kesinleşmesinden sonra ilk hükmü veren mahkeme başkanınca geri alınması gerekir.

CGK. 2.2.1987 (E. 1986/9-456, K. 1987/23): Mahkeme kararında belirtilen bir yerde, güvenlik gözetimi altında bulundurma cezasının, yerine getirilmesinde şartlı salıverilme tarihinden itibaren başlanması gerekir.

As. Y. 4. CD. 6.12.1988 (E. 585, K. 578): Yasa koyucu, sadece hükümlünün şartla salıverilmesinden yararlanmasını önleyen kararlar aleyhine itirazı mümkün kılmış bulunmaktadır. İtirazın usule ilişkin bir işlem olması nedeniyle itiraz konusunda kıyasın mümkün olduğu düşüncesinden hareketle, hükümlünün şartla salıverilmesini engelleyen kararlara itirazı mümkün kılan 547 sayılı kanunun 19. maddesindeki itiraza ilişkin usul kuralının, kıyas yoluyla, hükümlünün şartla salıverilmesinden yararlanmasını engelleyen şartla salıverme kararının geri alınması kararında da uygulanabilir.

1. CD. 27.4.1992 3713 sayılı kanunun geçici 1. maddesi hükmünden faydalandırılması ile ilgili talep üzerine Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nce 26.4.1991 gün ve 1991/184 Müt. sayılı kararı ile hükümlünün şartla tahliyesine karar verildiği, 647 sayılı kanunun 19. maddesinin 6. bendine göre şartla tahliyenin reddine dair kararın acele itiraza tabi olduğu mefhumu muhalifinden şartla tahliyenin kubülüne dair kararın CMUK'nun 297. maddesi uyarınca adi itiraza tabi olup sürenin geçmesinin sözkonusu olamayacağı, CMUK'nun 402 ve 405. maddelerinin bu hadiseye uygulama yeri olamayacağı, bu itibarla itiraz konusunda karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile reddine karar verilmesi yasaya aykırıdır.